

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sibylikōn chrēsmōn logoi oktō

Châteillon, Sébastien

Basileae, 1555

Evsebii de acrostichide [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-248466](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-248466)

Ψυχὴ μὲν μέχρι οὗ δεσμοῖς πρὸς σῶμα κρατᾶται
 Φθαρτὰ νοῦσα πάθῃ, θνηταῖς ἀληθοσίμῃ εἶνε.
 Ἡνίκα δ' ἀνάλυσιν βροτέλιον μετὰ σῶμα μακρῶν βῆσιν
 Ωκίστω σύρεται, ἐς αἰθέρα πάσῃ φορέται,
 Αἰὸν ἀγέρας ὄσα, μόνῃ δ' εἰς πᾶμπαν αἰταρῆς,
 πρῶτόγονος γὰρ τὸτο θεῶν διέταξε πρόνοια.

EVSEBII DE ACROSTICHIDE
 Sibyllina iudicium. Atque item Aegloga
 Vergilij quarta, ab eodem Græ-
 cè reddita.

Παρίσταται δέ μοι λιχί τῶν ἀλλοθαπῶντι
 μαρτύριον τῆς τοῦ χρίστου θεότητος ἀπι-
 μνημονοῦσαι. ἐν γὰρ τοῖς τῶν διλονότι λιχί τῶν
 βλασφημιούτων αὐτὸν διάνοια οἶδεν αὐτὸν θε-
 οῦ ὄντα, καὶ θεοῦ παῖδα, εἰπὸν γοῦν τοῖς ἐαυτῶν λό-
 γοις πιστεύουσι. ἢ τοίνυν ἐρυνθραῖα σίβυλλα, φάσκει
 σα ἐαυτὴν ἐπιτη γυνεᾷ μετὰ τὸν πατακλυσμὸν
 γυνέσθαι, ἰδρῆαυ τῶν ἀπόλλωνος, διάδμημα ἐπί-
 σης τῶ θεμισσομοσῶ ὑπὸ αὐτῆς θεῶ φοροῦσα,
 καὶ τὸν τρίποδα περὶ οὐδ' ὄφεις ἀλάτο, ὡς ἰεπέ-
 σα, ἀποφοιδάξουσά τε τοῖς χρωμόνοις αὐτῆ, ἡλι-
 θιότητι τῶν γονέων ἐπιθεωρησώτων αὐτὴν τι-
 αῦτη λατρεία, διὰ τὴν ἀχήμενες θυμοὶ καὶ ὄδερ σε-
 μνὸν ἐπιγίνεσθαι, κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἰσορομοῦσι
 πρὸς

Et lib. septimi cap. 13. Polites quidam consuluit
Apollinem Milesum (inquit) utrum ne mane-
at anima post mortem , an resoluatur ? &
respondit his uerbis :

Donec corporeis animus connexibus hæret,
Cedit mortali patiens humana, dolori.
Sed cum mortali compage solutus, abiit
Corpore confecto, tum totus in æthera fertur,
Incorruptus ubi maneat, nunquamq; senescens.
Sic antiqua Dei fieri prudentia mandat.

FINIS.

EVSEBIUS DE VITA CON-
stantini, interprete Vuolfango Mu-
sculo Dufano.

Subit autem animum meum, etiam extraneo-
rum quoddam de Christi diuinitate testimo-
nium commemorare. Ex his enim, etiam blas-
phemantium, ipsum animus, Deum ipsum esse, ac
filium Dei, nouit: si saltem suis ipsorum sermo-
nibus credunt. Sibylla igitur Erythræa, quæ se i-
psam, sexta post diluuii generatione uixisse, & sa-
cerdotem Apollinis fuisse dicit, diadema ex æquo
unà cum Deo, cui seruebat, gestans: & tripodam,
circa quem serpens uersabatur, colens, & appro-
pinquantes ad se abiiciens, propter dementiam pa-
rentum, qui eam tali cultui tradiderant, ob quam
etiam dedecorosa furia, sicut commemorant, qui

de Daphne scribunt. Hæc inquam, Sibylla intus
in ipsis aliquando adytis importuna superstiti-
one occupata, ac diuina certe inspiratione refer-
ta, carminibus futura de Deo uaticinata est,
perspicue in serie primarum literarum, quæ An-
gostixis dicitur, historiam aduentus Iesu decla-
rans. Est autem Acrostichis ista: Iesus Chri-
stus, Dei filius, Seruator, Crux. Carmina uero il-
lius hæc sunt:

Acrostichis, ex Gyraldi uersione est.

Iudicij fuerit cum signum, terra madebit,
Et caelo ueniet princeps per secla futurus,
Scilicet ut carnem præsens & iudicet orbem.
Omnis homo huc, fidusq; Deum, infidusq; uidebit,
Vnâ cum sanctis excelsum sine sub æui:
Sede sedens animas censebit, corpora & ipsa.
Chersos erit mundus, spinas feret undiq; tellus.
Reijcient simulachra homines & munera Ditis.
Inquirens portas infringet carceris atri.
Sic etenim cuncta ueniet lux libera carni,
Tunc sanctis: ignis fontes æternus aduret.
Occultos actus omnes & quisq; loquetur,
Sed tenebrosa Deus collustrans pectora pandet.
Threnus erit cunctis, & stridor dentis adest.
Effugiet solis iubar, astrorumq; choræ,
Omne poli lumen soluetur, & aurea luna.

Valles

περί τῆς Δίκης. αὐτὴ τοίνυν ἄσωτῶν ἀδούτων
 ποτὲ τῆς ἀπαύρου Δεσιδαιμονίας προαχθεῖσα, καὶ
 θείας ἐπιτανοίας ὄντως γενομένη μετῆ, δι' ἐπῶν
 περὶ τῶ θεοῦ τὰ μέλλοντα προέβασαι, σαφῶς ταῖς
 προτάξει τῶν πρώτων γραμμάτων, ἢ τις ἀπροσι-
 χίς λέγεται, δηλῶσα τίν ἰσορίαν τῆς τῶ ἰσοῦ κα-
 τελούσης. ἔστι ἢ ἡ ἀπροσιχίς αὐτῆ. Ἰησοῦς χριστός,
 θεὸς ὢς, σωτὴρ, σωτῆρ, σωτῆρ. τὰ δὲ ἔπει αὐτῆς, ταυτὰ.

ΙΣ ΧΣ ΘΥ ΥΙΟΣ, ΣΩΤΗΡ, ΣΡΣ.

Ἰδρῶσαι δὲ χθῶν ἰχθυσως σημεῖον ὅτ' ἔστι.
 Ἡξεῖ δ' ἕβραϊστὴν βασιλεῦς αἰῶσιν ὁ μέλλων
 Σάρρα παρῶν παῖσαν ἰερίαι, καὶ νόσμον ἄπαντα.
 Οφονται δὲ θεῶν μέρατες πιστοὶ καὶ ἄπιστοι,
 Υψιστον μετὰ τῶν ἀγίων ἐπὶ τέρμα χρόνιοι,
 Σαρμοφόρων ψυχῶν ἀνθρώπων βήματι ἰερίων.
 Χέρτος ὅταν ποτὲ νόσμος ὄλος, ἢ ἀνανθα γυνῆσαι.
 Ρίψασιν δ' ἔδωλα βροτοὶ, καὶ πᾶντο ἄπαντα.
 Επιαύσαι δὲ τὸ πῶν γλυῦ, ἕβραϊστὴν, ἢ δὲ θάλασσαν
 Ἰησοῦν, φλέξει δὲ πύλας εἰρητῆς αἰῶλο.
 Σαφῆ τότε πᾶσα βροτῶν ἐπὶ ἐλσθερίον φάος ἦξε
 Τῶν ἀγίων, ἀλόμης δὲ τὸ πῦρ αἰῶσιν ἐλέγξει.
 Ὅσα πῶσ χίς πράξας ἔλαθον, τότε πάντα λαλήσει.
 Στήθεα γὰρ σοφόντα θεὸς φωστῆρσιν ἀνόξει.
 Θρηῖος δ' ἐν πᾶντων ἦξει, καὶ βρυγμὸς ἀδούτων.
 Εὐλείψει δὲ φάος σέλας ἡελίου καὶ ἄστρων,
 Ὀὐρανὸν εἰλίξει, μιλῶν δὲ τε φέγγος ἀλείται.

ⲓ ⲥ

Υψίστου

Ἀπροσιχίς
 περὶ χριστοῦ.

Υψώσει ἢ φερέγγας, ὅλα δ' ὑψώματα βανῶν.
 Υψος δ' ὑπέτι λυγρὸν ἐν ἀνθρώποισι φανείται.
 Ἰοσατ' ὄρη πηλοῖσι ἔσται, καὶ πᾶσα βάλλουσα
 Οὐπέτι πλῆρ' ἔξει. γῆ γὰρ φρυχθεῖσα κόραυνῶν,
 Ζυῶ πηγαῖς ποταμοὶ ἢ μαχλάζοντες λείψουσιν.
 Ζάλωπιγξ δ' ἔρανόθεν φωνὴν πολὺβρηνου ἀφίσα,
 Ωρύουσα μύσος μελέων, καὶ πύματα λίσμων.
 Ταρταρίον ἢ χάος τότε δάξει γαῖα χανῶσα.
 Ηξυσιν δ' ἐπὶ βῆμα θεῶν ἑ βασιλῆες ἀπαντες.
 αὐ. βασι- Πύουσα δ' ἔρανόθεν ποταμὸς πῶρ, ἠδέ τε θέου.
 λῆος, Σῆμα ἢ πᾶσι βροτοῖσι τότε, σφραγὶς ἐπίσημος,
 Τὸ ξύλον ἐν πίσις, τὸ κέρατ' ἐν ποθέμνονορ ἔσται,
 Ἀνδρῶν σύσειβερν ζῶν, πρόσκομμα ἢ νόσμος.
 Υδασι φωτίζων λιλιτὸς ἐν δώδεκα πηγαῖς.
 Ράβδος ποιμίνουσα σιδήρεά τε κρατήσει.
 Οὗτος ὀνοῦ προγραφεῖς ἐν ἀπροσίχισιν θεὸς ἡ-
 μῶν,

Σωτὴρ ἀθάνατος, βασιλεὺς, ὁ παθῶν ἐνέχ' ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα τῆ παρθένῳ ἀναδὴν θεῶν ἐπέει-
 πον προμνησθῆναι. μακαρία δ' αὐτὴν ἐγωγε κέρω,
 ἡ δὲ σωτὴρ ἐξελεχτο προφῆτιν τῆς ἐαυτῆ περιή-
 μῶν προμνησίας. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπι-
 στῶσι, καὶ ταῦθ' ὁμολογοῦντες ὄρυθραίαμ γεγενῆσθαι
 σιβύλλαν μαθήριμ, ὑποπίσυνσι δὲ τῆνα τῶν τῆς ἡμετέ-
 ρας θεοτησίας ποιητῆς μύσος ἐν ἀμοιρομ, τὰ ἐπι-
 ταῦτα πεποιμέναι, νοθσῆδαί τε αὐτῶν, καὶ οὐ-
 βύλλης

Valles extollet, collesq; à uertice perdet.
 Vsq; nec celsum mortalibus aut graue quicquã.
 Inde æqui montes campis, hinc cerula ponti
 Omne ratis spernent onus, hiscet fulmine tellus.
 Sic fontes simul arescent, & fluminis aluei.
 Stridula tum querulũ sonitũ tuba fundet olympo,
 Orbis grande malum rugiens, & damna futura,
 Tartareumq; chaos monstrabit terra debiscens.
 Et uenient omnes reges magni ante tribunal.
 Refluet & cœlo tunc sulphuris amnis, & ignis.
 Sic cunctorum hominũ fient manifesta sepulchra.
 Tum fidis lignum, cornu atq; optabile fiet:
 Atq; piorum uita hominum, nocumentaq; mundi
 Vndis lustrabunt bisfeno in fonte uocatos.
 Rex pastoris erit nobis & ferrea uirga.
 Omnipotens Deus est præscriptus uersibus istis,
 Seruator nostro æternus rex passus amore.

Hæc rursus Musculi translatio est.

Et hæc uirgo perspicuè uaticinari potuit.
 Hanc ego quidem beatam iudico, quam Seruator
 prouidentie suæ erga nos uatem elegit. Ve-
 rum multi sunt, qui hanc ista uaticinatam esse non
 credunt, quamuis Sibyllam Erythræam uatem suis-
 se confiteantur: sed suspicantur, aliquem nostræ
 religionis, poetice Musæ non expertem, hæc con-
 didisse carmina: esseq; illa adulterina, & falso Si-
 byllæ.

bylla. Vaticinia dico, cum utiles sententias habeant, multam uoluptatum licentiam amputantes, & ad temperatam & honestam uitæ conuersationem ducentes. Est autem ueritas in proptulo, eo quod nostræ religionis uiri temporâ diligenter & exactè collegerunt: non posse coniecturari, quod poema hoc à quopiam sit, post Christi factum descensum, & iudicium. Est enim in confesso, Ciceronem poema hoc legisse, illud que & in Romanam dialectum translulisse, & commentarijs suis inseruisse: denique hunc imperante Antonio interemptum: Antonium uerò postea ab Augusto superatum, qui 56 annos imperauit: & huic Tiberium successisse, cuius tempore Christi aduentus illuxit, & sanctissimæ religionis mysterium obtinuit, ac noua populi successio constitit. De quo eminentissimum Italiæ poetarum loqui puto, ubi ait:

Hic uersus
ex Græco
translatus
est, quia
non extat
in Maro-
ne.

Prodiit in lucem hominum genus inde nouorum.

Et iterum, in alio quodam Bucolicorum
loco:

Sicilides Muse, paulo maiora canamus.

Quid manifestius? adijcit enim:

Vltima Cum ei uenit iam carminis ætas.

Significans uidelicet, Cum eam Sibyllam.

Nec

ἑλλης θεασίματα εἶναι λέγεσθαι, ἔχοντα βιωφι-
 λῆς γνώμας, τὴν πολλὴν τῶν ἰδιωτῶν περιουσίαν
 ἐξουσίαν, καὶ ἐπὶ τὸν σώφρονά τε καὶ νόμιμον βίον
 ὀδύνησας. οὐ προφανεῖ δὲ ἀληθεία τῆς τῶν ἡμετέ-
 ρων ἀνδρῶν ἐπιμελείας, συλλεξάσης τῆς χρόνου ἀ-
 κριβέσθρον ὡς πρὸς τὸ μηδενᾶ τοπάξην μετὰ τὸν
 τῷ χριστῷ κἀποδοῦν καὶ κέρισιν γερονῆσαι τὸ ποίη-
 μα, καὶ ὡς πάλαι προλεχόντων ὑπὸ σιβύλλης τῶν
 ἐπὶ τῶν ψυδῶν διαφρημίσεσθαι. ὡμολόγηται γὰρ, ἡ-
 κέρωνα οὐτε τυχημῶτα τῷ ποιήματι, μετ' ἐπιγῆν
 τε αὐτὸ εἰς τὴν εἰσμάωρ διάλεκτον, καὶ σωτᾶ-
 ξαι αὐτὸ τοῖς ἐαυτῷ σωτᾶγμασι, τούτων ἀναίρε-
 σθαι κρητήσαντος ἀντωνίου. Ἀντωνίου δὲ αὐτῷ πᾶ-
 λιν ἀνγούσθρον περιγεγνηῆσαι, ὃς ἔξ καὶ πέντημον
 ἐτη ἐβασίλισσε. τούτων τριβέριος διεδέξατο, καθ' ὃν
 χρόνον ἡ τοῦ σωτῆρος ἐξέλαμψε παρρησία, καὶ τὸ τῆς
 ἀγιωτάτης θρησκείας ἐπεπράττισε μυστήριον, ἢ τε
 νέαι τοῦ δήμου διαδοχὴ συνέσθην, περὶ ἧς οἶμαι λέ-
 γειν τὸν ἐξοχώτατον τῶν κατὰ ἰταλίαν ποιητῶν.
 Ἐνθεν ἔπειτα νέων πληθὺς ἀνδρῶν ἐφαιάνθη.
 καὶ πάλιν οὐ ἕτέρω τινὶ τῶν δουλοπλῶν τό-
 πωρ.

Σινελίδες μῦθοι, μεγάλῃν φάτιρ ὑμνήσωμεν.

τί τούτου φανδρώτορον; προσθήσθι γὰρ.

Ἠλθε νυμᾶίου μαντσύματος εἰς τέλος ὁμῶς.

νυμᾶίαν ἀνιτόμονος δηλαδὴ τὴν σιβύλλαν.

ἡδὲ

ὡς ἂν ἡρίδιον τῆτος, ἀλλὰ πῶραιτέρω προεχόμενον, ὡς τῆς χείρας τὴν αὐτῆ μαρτυρίαν ἐπισημαίνουσι, τί λέγων αὐθις;

Οὗτος ἀρ' αἰώνων ἰδὸς σίχος ὄρνυται ἡμῖν.

Ἦνε παρθένος αὐθις ἀγρὸς ἔρατον βασιλῆα.

Τίς οὖν ἀρ' εἴη παρθένος ἢ ἐπανύσσα; ἀρ' ἔχῃ ἢ πλήρης τε καὶ ἐγνυος γονομένη τοῦ θεῖς προσμάτος; καὶ τί τὸ κολύρον, τὴν ἐγνυομένην θεοῦ προσμάτος νόρον εἶναι αἰεὶ, καὶ διακόμεν παρθένου; ἐπανύσσα δὲ ἐν δευτέρου, τὴν οἰνομύνην παραγονόμονος ἐπισημαίνει, καὶ προσθήσει τὸ ποιητῆς.

Τὸν ἢ νεωσὶ πῶ τε χερότα φασσφέρει μίλην,
 Ἀντὶ σιδηρείου χρυσῆν γενεὴν ὀπάσαντα,
 Γροσπιυεὶ σὲ ἢ γὰρ ἀρχοντος, μονοεινεία πάντα
 βρόταται *

Καὶ σοναχά τε κατ'συνάρονται ἀλιτρῶν *

Συνίεμον δὲ φανερῶς τε ἅμα καὶ ἀποκρίφως δι' ἀλλογοιῶν τὰ λεχθέντα, τοῖς μὲν βαθύτερον ἐξετάσουσι τὴν τῶν ἐπῶν διώκων, ὑπ' ὅψιν τῆς τοῦ θεῖς θεότητος. * ὅπως τε μὴ τις τῶν διωκασάντων ἐν τῇ βασιλευσῆσιν πόλει ἐγκαλεῖν ἔχη τῶν πικτή, ὡς παρὰ τὸν πατρώου νόμου συγγράφοντι, ἐμβάλλοντι τε τὰ πάλαι ὑπὸ τῶν προγόνων περὶ τῶν θεῶν νομιζόμενα, ἐπιμαλύνεται τὴν ἀλήθειαν. ἠπίστατο γὰρ, οἶμαι, τὴν μακαρίαν καὶ ἐπώνυμον τοῦ σωτῆρος τελευτησάντων ἵνα δὲ

Nec his contentus, ulterius progressus est, tanquã ipsa necessitas testimoniũ ipsius desideraret. Quid igitur dicit?

Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.

Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna.

Quæ nam igitur hæc uirgo est, quæ redijt? An non ea, quæ plena & foeta facta est de spiritu sancto? Et quid impedit, quo minus puella hæc de diuino spiritu grauida, semper sit & maneat uirgo? Redibit autem denuò, orbem quæ aduentu suo releuabit. Et addit Poeta:

Tu modò nascenti puero, quo ferrea primum

Desinet ac toto surget gens aurea mundo,

Casta faue Lucina, tuus iam regnat Apollo.

Te duce, si qua manent sceleris uestigi nostri,

Irrita perpetua soluent formidine terras.

Intelligimus autem dicta hæc manifestè simul, & obscure per allegorias prolata ijs, qui carminum horum sensum alius sub conspectum diuinitatis Dei scrutantur, innuere: quomodo Poeta, ne quis eorum qui in regia urbe denominantur, culpæ posset, quòd contra patrias leges scriberet, & quæ iam olim inde à maioribus de dijs credita fuissent, reijceret, ueritatem occuluerit. Nouerat enim, opinor, beatam ac celebrem Seruatoris mortem: ut uerò

imma

inmanem crudelitatem declinaret, mentes auditorum ad suam ipsorum consuetudinem duxit. Aras dicit fundandas esse, ac templa construenda, uictimasq; recens nato offerendas. Consequenter aut, & cōsentaneē reliqua etiam subiunxit, si quis recte intelligat. dicit enim:

Ille Deū uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos Heroas, & ipse uidebitur illis.

Intelligit autem iustos.

Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.

At tibi prima puer nullo munuscula cultu

Errantes hederas passim cum baccare tellus,

Mixtaq; ridenti colocalia fundet acantho.

Vir admirabilis, oninisq; generis eruditione ornatus, temporū illorum sententiā exacte sciens, iterum dicit:

At tibi sincero puer ubera lacte grauascent,

Ipse lacte domum referent distenta capella

Ubera, nec magnos metuent armenta leones.

Vera dicit. Potentes enim uulga regiae fides non metuet.

Ipsa tibi blandos reddent cunabula flores,

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni

Occidet: Assyrium uulgo nascetur amomum.

Et his nihil uerius quicquam, nihil etiam uirtuti Seruatoris accommodatius esse dixerit. Ipsis namq; Dei cunabulis spiritus sancti uirtus fragran-

τὸ ἀρχαῖον τῆς ὠμότητος ἐκκλίνοι, ἤγαγε τὰς δια-
νοίας τῶν ἀκουόντων πρὸς τὴν ἑαυτῶν συνήθειαν·
καὶ φησὶ, χελύαι βωμόν ἰδρῦσαι, καὶ νεὸς κητα-
συσυάσειν, θυσίας τ' ἐπιτελεῖσαι τῷ νεωστὶ τεχ-
θούσι, ἀπολύθως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ἐπήγαγε τοῖς φρο-
νοῦσι, φησὶ γάρ·

Λήγεται ἀφθάρτοις θεοῦ βίοντες, καὶ ἀβρήσει
Ἡρώας σὺν ἐκείνῳ ἀολλέας, ἠδὲ καὶ αὐτὸς
Γατρίδι καὶ μαπαφείσιν ἐελδομένοισι φανείται,
Γατροδότῳ ἀρετῇ κηδόνων ἠνία νόσμον.

Σοὶ δ' ἄρα παῖ πρώτιστα φύει δωρήματα γαῖα,
Κριθὲν ἠδὲ κύνειρον ὁμοῦ πολυπόας· ἀναύθω.

θαυμαστὸς ἀνὴρ, καὶ πάση παιδεία κενόμνη-
μένος, ὃς ἀκριβῶς ἐπισάμενος τὴν τῶν τότε λαί-
ργων ὠμότητα,

Σοὶ δ' ὦ παῖς θαλάροισι μαχοῖς καταβεβριθῆαι,
φησὶ,

Αὐτόματοι γλυπνὸν ἄμα σιωπετέλεσι γάλακτος,
Οὐδέ θέμις ταρβέειν βλοσυροῦς ἀγέλησι λέοντας·
ἀληθῆ λέγων· ἢ γὰρ πίστις τῆς βασιλευῆς αὐ-
λῆς τὸς Διυάστας ἔφοβηθήσεται.

Φύσει δ' ἰνώδης τὰ παρὰ γαῖαν, καὶ ἀνθρα αὐτὰ
Ολλύται ἰοβόλῃ φύσις ἐρπετῶ, ὀλλύται πίσυρος
Λόγιος, ἀσύριον θάλλει καταπάμπωρον ἄμωμον·
Τὴν τρωτ' ἔδερ' ἀληθές ὄφρον, ἔδερ' ἴσως τῶ σωτῆρος
ἀρετῆς οἰκειότρονον εἶποι τις ἂν, αὐτὰ γὰρ τὰ
τοῦ θεοῦ παρὰ γαῖαν, πανσύματος ἀγίου Διυάστας,

ἰνώδης

συνώδη τινὰ ἀΐθνη, νεολαίῳ πάσασε γέννα. ὁ δὲ ὄφρι
 ἀπόλλυται, καὶ ὁ ἰδὸς τοῦ ὄφριος ἐνείρου, ὃς τὸς πρῶτο-
 πλάστῃς πρῶτος ἐξηκωάτα, παχά γων τὰς διαρῖας
 αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐμφύτου ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν ἀπώ-
 λασιν, ὅπως γινώσκον τὸν ἐπιρῆμομόρον αὐτοῖς ἐλι-
 θρον. πρὸ γάρ τοι τῆς κἀλελύσεως τῶ σωτῆρος τῆς
 ἀθανασίας τῶν δικαίων, ἀγνοία τὰς ψυχὰς τῶν ἀν-
 θρώπων ἐπὶ μηδεμιᾷ χροσῆ ἐλπίδι ἐρείδομοίας,
 ἐθραυεπαθόντος ἢ αὐτῆ, καὶ πρὸς καιρὸν τῆς πόρτε
 θεύτος σώματος χωριδόντος ἐν τῆς ποιωνίας τῶ
 ἀγίῳ πνεύματος, ἀπεικαλήφθη τοῖς ἀνθρώποις τὸ
 διωκτῆρ τῆς ἀναστάσεως, καὶ εἰ τις ἰλὺς ἀνθρώπων
 ἀδινημάτῳρ κατελείπετο, αὐτῶ πᾶσα λαίβοις ἀγίῳ
 ἐσμύχρη. τότε δὴ παραινέσεται τοῖς ὑπὸ τοῖς
 θαρρείρ, καὶ ἐν τῆς αὐτῆ σεμνῆς διατήμας τε ἀνα-
 στάσεως τὰ ὅμοια ἐλπίζου ἐπέλυσεν. ἐν οὖν δικαί-
 ῳς ἐτελεύτα τῶν ἰσοδῶν ἢ φύσις. ἐτελεύτα ἢ καὶ
 θαλάτος. ἐπισφραγίδη ἢ ἡ ἀνάστασις ἀπώλετο δὲ
 καὶ τὸ τῶν ἀσυνήμων γένος, ὁ παρῆτιον ἐγένετο
 τῆς πίστεως τῶ θεῶ. φύεδαί τε καὶ πανταχῶ φάσ-
 κῶν τὸ ἀμωμον, πλῆθος τῶν θρησινούτων πεσο-
 γορσῆι, οἷον γὰρ ἐν μιᾷς εἰς πλῆθος κλάδων συν-
 ὄλεσι θάλλον ἀνθισιν, ἀρδομόρον συμμετῆρα
 ὁρόσου βλασταίει. πεπαιδισμῶς δὲ ὡ σοφῶ-
 τατε κειντὰ μάτῳρ, καὶ τὰ ἐξῆς ἀπαντα ἀπολέ-
 θως ἔχει.

Αὐτῆνα δὲ ἡρώων ἀρετὰς, πατρός τε μεγίστον

Εἰς

tes quosdam flores, nouam scilicet progeniem dedidit. Serpēs uerò occidit, & uenenū serpentis illius, qui protoplastos primus seduxit, ac mentes eorum in trāsuersum egit, per insitū uoluptatum oblectamentum, ut cognoscerent imminens ipsis exitium. Etenim ante Seruatoris descensum, animos hominū propter ignorantiam immortalitatis iustorum nulla bona spe fundatos, fractos reddidit. Verūm post passionem illius, postq̄ corpus, quo amictus erat, ad tempus communicatione spiritus sancti priuasset, reuelata est mortalibus resurrectionis uirtus. et si qua fex iniusticie in hominib. relicta est, uniuersa sacris est lauacris repurgata. Tunc obtemperantibus sibi, bono esse animo præcepit, & ex augusta ipsius illustriq; resurrectione consimilia sperare iussit. Itaque non immeritò occidit uenenatorum serpentū natura, occidit & mors, ob signata uerò est resurrectio. Perijt & gens Asyriorum, quæ filium Dei recusauit: & amomum ubiq; nasci dicens, sic multitudinem cultorum Dei appellat. uelut enim ex una radice multitudo ramorum, fragrantibus floribus uernans, ac moderato rore irrigatim germinat. Scitè autem hæc, ò sapiētissime poeta Maro: & quæ sequūtur etiam, consentanea sunt.

At simul heroum laudes, & facta parentis,

iam legere, & quæ sit poteris cognoscere uirtus.

Heroum laudes, iustorum uirorum opera significat. patris uerò uirtutes, mundi huius constitutionem & opificium, perpetuò consistens. Forſan autem et leges, quibus Ecclesia amans Dei utitur, dum uitam cum iustitia & temperantia decoratam exercet. Admirabilis etiam est expedita illa amplificatio commiserationis inter bonos & malos, quæ subitam repentinæ mutationis uelocitatem nõ admittit.

Molli paulatim flauescet campus arista:

Hoc est, diuinæ legis fructus maturuit.

Incultisq; rubens pendebit sentibus uua.

Quæ quidem non sunt secundum illicitam uitæ conuersionem.

Et duræ quercus sudabunt roscida mella.

Stoliditatem hominum illius temporis, ac stringosos mores describit: & quàm suauem hi, qui filium Dei audiunt, tolerantia suæ fructum recepturi sint, docet.

Pauca tamē suberūt priscæ uestigia fraudis,

Quæ tentare Thetin ratibus, quæ iungere muris

Oppida, quæ iubeant telluri infindere sulcos.

Alter erit tum Tiphys, & altera quæ uehat Argo

Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,

Atq; iterum ad Troiã magnus mittetur Achilles.

Rectè, ò sapientissime poeta. poeticã enim facultatem,

Ἐργ' ὑπόβρωξισι πεπασμένα πάντα μαθήσῃ.

Τοὺς μὲν τῶν ἡρώων ἐπαίνους, τὰ τῶν δικαίων
ἀνδρῶν ἔργα συμπύκνωσ'· τὰς δὲ ἀρετὰς τῶ πατρὸς
τῶν τοῦ νόμου συντάξιμ, καὶ τῶν εἰς κίωνιορ δια-
μονιῶν ἀποβραχίσια λέγων· ἴσως δὲ καὶ τοὺς νόμους,
οἷς ἢ θεοφιλῆς ἐκκλησίαι χεῖται, ἐπιτηδύουσα
τὸν μετὰ δικαιοσύνης τε ἢ σωφορσύνης βίον. θανα-
μασθὴ δὲ καὶ ἢ τῶ μεταξὺ τῶν τε ἀγαθῶν καὶ τῶν
καυῶν βίου τὸ ἀνυμνήσου παρὰ ἄξιους, τὸ ἀβροῦ
τῆς ἀφροδῖας μεταβολῆς παρὰ τὴν μόνου.

Ἐρῶτον μὲν, ἀνθρώπων ξανθῶν ἦγοντο ἀλωαί.

τὴν ἑστῆν, ὁ παρὰ τὸν νόμον ἦγετο εἰς χεῖρα.

Ἐρ δ' ἐρυσσοῖσι βᾶταισι παρήγορος ἦλθαι βότρους.

ἄπορ ἢ καὶ κατὰ τὸν ἀβροῦ βίου.

Σιληρῶν δὲ πύκνους λαγόνων μελιτος ῥέενάμα.

τῶν ἡλιθιότητι τῶν τότε ἀνθρώπων, καὶ τὸ κα-
τεσπληνῆς ὑπογράφου ἦθος. ἴσως δὲ καὶ τὸν τοῦ θεῶ
γόνου ἀνύοντας τῆς ἑαυτῶν παρὰ τῆς γλυκίτης
να παρὰ τὸν λήψεσθαι διδάσκων.

Γαῦρα δ' ὁμοῦ ἰχνη προτέρως πόριλεύεται ἄτης,

ῥόντον ἐπαίξαι, περὶ τ' ἄσφα τέχεσι κλεῖσαι,

ῥῆξαι τ' εἰλιπόδων ἐλνύσασιν τέλτον ἀρῆρας.

Ἄλλος ἔπειτ' ἔσαι τίφους, καὶ θεοαλῆς ἀργῶ,

Ἀνδράσιμ ἡρώεοσιμ ἀγαλλομονῆν, πόλεμον δὲ

Ἐρῶν καὶ δανῶν πειρήσεται αὐτῆς ἀχιλλεύς.

ὄν γ' ὠσοφώτατε ποιητῆ, τῶν γὰρ ποιητικῶν ἐξέ-

σίαρ μέχρι τῆ προσήνοντος ἐπιμισύσω, ὃ γὰρ ἴν σοι
 προκείμενον ἀποθεασίσαι, μὴ ὄντι γε προφήτη, ἐνώ-
 λυε δέ τις, οἶμαι, καὶ νινδιως, τοῖς ἐλέγχσει τὰ ὑπὸ
 τῶν προγόνων νομιζόμενα ἐπιηρημένος, πεφρα-
 γμάνως δὲ καὶ ἀνινδιώως κατὰ τὸ δυνατὸν σιωπῆ
 να διωαμένοις παρασφύσας τὴν ἀλήθειαν, πύργως
 καὶ πόλεμον ἀτιασάμενος, ἅπερ ἀληθῶς ἐτι καὶ
 νυῦ ἐξετάζε[ται] κατὰ τὸν ἀνθρώπων βίον, χαρὰν
 εἶσε τὸν σωτῆρα ὀρμῶντα ἐπὶ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον.
 τὴν ἡ τροίαρ, τὴν οἶνε μίνλυ πᾶσι. ἐπολέμωσε γοῦ
 ἀντιγρως τῆς ἀντιεμάνως διωάμεως πονηρῶς
 πεμφθεῖς ἐξ οἰκείας τε προνοίας καὶ παραγγελίας
 μεγίστου πατρὸς, τὶ δὲ μετὰ ταῦτα ὁ ποιητῆς λέγει:
Αλλ' ὅτ' αὐτὸν ἴδον ἄρην καὶ λαρπὸς ἴκνται.

τουτέστι, ἐπαδαν ἀνδρωθεῖς, τὰ πδρίεχοντα
 τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ριζόν ἐξέλη, τὴν τε ξύμ-
 πασαρ γλῶ ἐρίλυ κατανοσμήση· ὃχοι αὐτοῖ-
 σιν ἀλιτροτάοισιν, φουομάνωρ ἀμυδισ γαίνε ἀπω-
 πίοι μέτρον.

Αὐτός δ' ἄσαρτος καὶ κήγροτος, ὃ δὲ ἀμλυ
 Οτραλέε ἀρεπαίοιο ποθησέμεν ἀμπελον οἶμαι,
 Οὐδ' ἐρίε δσύνιτο βροτὸς πόνορ· αὐτόματος δὲ
 Ἀρενὸς τυέιοισι παρατρέψει λιθάδεοισιν,
 Σαύδλυι πορφυρέω λάγρην ρυπέοσαρ ἀμείωρ·
**Αλλ' ἄγε τιμῶν οὐπῆτρον βασιλίδος ἀρχῆς,
 Δεξιτδρῆς ἀπὸ πατρὸς ἐριβρεμέταο δέδεξο,
 Κόσμη κητώοντοσ ὄραῦ σὺ πηνητὰ θέμεθλα.**

latem, quousque licuit, usurpasti. Non enim uaticinari poteras, quod propositum habebas, cum propheta nō esses. Deinde & periculum quoddam opimor tibi obstitit, quod imminebat, quod à maioribus sancita reprehendisset. At ueritatem communititer & securè pro uiribus, illis qui intelligere poterant, expressit, dum turres ac bellū accusans, quæ reuera etiamnum in uita mortalium inquiruntur, Seruatorem ad Troianum bellum proficisci significat: Troiam autem, totum orbem intelligit. Expugnauit igitur palam prauam illam aduersariam potentiam Christus, ex propria prouidentia, & maximi patris mandato missus. Quid sub ista Poeta dicit?

Cedet & ipse mari uector, nec nautica pinus
Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.

Non rastros patietur humus, non uinea falcem.

Robustus quoq; iam tauris iuga soluet arator.

Nec uarios discet mentiri lana colores:

Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti

Murice, iam croceo mutabit ueller a luto.

Sponte sua sandix pascentes uestiet agnos.

Talia secla suis dixerunt currite fustis,

Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

Aggredere ô magnos, aderit iam tempus, honores

Chara Deum soboles, magnum Iouis incrementum.

Aspice conuexo nutantem pondere mundum,

Laet. lib. 7.
cap. 24.

Terrasq; tractusq; maris, cœlumq; profundum;
 Aspice uenturo latentur ut omnia seculo.
 O mihi tam longæ maneat pars ultima uite,
 Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta:
 Non me carminib. uincet nec Thracius Orpheus,
 Nec Linus : huic mater quâuis, atq; huic pater ad
 Orphæ Calliopeia, Lino formosus Apollo. (sit:
 Pan etiam Arcadia mecum si iudice certet,
 Pan etiam Arcadia dicat se iudice uictum.

Vide, inquit, etiam elementorum omnium gau-
 dium. Arbitretur ista quisquam insipientium de
 genere mortalium dici. Verum quæ fuerit ratio, ut
 nato filio hominis terra nec sata sit, nec arata, nec
 uitis falcem aut aliam quampiam culturæ curam
 admittat? Quomodo intelligetur, hoc de humana
 dictum esse generatione? Natura enim diuini man-
 dati ministra est, non humanæ iussionis operatrix.
 Sed & gaudiū elementorū, descensum Dei, non ho-
 minis alicuius partum significat. Et quod poeta ui-
 tæ sibi finem prorogari optat, diuinæ est denomi-
 nationis symbolum. Vitam enim ac salutem à Deo
 petere solemus, non ab homine. Dicit itaque E-
 rythraea ad Deum: Quid mihi, o Domine, diui-
 nationis necessitatem imponis: & non magis à
 terra in sublime sublatam, usque ad beati aduent-
 us tui diem custodis? Sed Maro etiam ista prædi-
 ctis adiungit:

Incipe

Χαρμοσύβην γαίης τε καὶ ἕραν ἢ, ἠδὲ θαλάσσης,
 Γυθόσωρόν τ' αἰῶνος ἀπηρεσίᾳ λάσιον ἦν.
 Εἰθ' ἐμὲ γρηθέον ζῶντά τ' ἔχε νύκτωρ ἰσχύς,
 Τὴν ἀρετὴν κελαιδῆν ἐφ' ὅσον διούχμῃς γε παρήκ.
 Οὐν αὖν με πλῆξεν ὁ θραυτιῶν διος αἰοιδός,
 Οὐ λίνος, ὃ παῖν αὐτός, ὃν ἀρμαδίην τένετο χθῶρ.
 Ἀλλ' ὅδ' αὐτός ὁ παῖν ἀνθέξεται εἴνενα νήϊος.

ὄρα, φησὶ, τῶν σοιχείων ἀπάντων χαρὰν, ταῦ
 τα δόξεσιν αὖ τις τῶν ἢν δὴ φρονουίτων, πρὸς ἡγε-
 νῶν ἀνθρώπων λέγεσθαι παλαιός ἢ τέχνης ἄνθρω-
 πος, ποῖον ἢ ἔχει λόγον, γλῶσσαι ἀσφαρτου καὶ ἀνῆρο-
 του, καὶ τὴν γε ἀμπελον μὴ ἐπὶ τὴν ἀρετῆν ἀ-
 μιλῶ, μηδὲ τὴν ἀλλῆν ἐπιμέλειαν, πῶς αὖν νοθεῖ
 λεχθῆν ἐπὶ γονεῶν ἀνθρωπίνης; ἥτοι γὰρ τοὶ φύσις
 θείας ἐστὶ πρὸς τάξεως διάνονος, ἢν ἀνθρωπίνης κει-
 λύσεως ὄργατις, ἀλλὰ καὶ σοιχείων χαρὰ θεῶν ἰά-
 θεδον, ἢν ἀνθρώπων τινὸς χαρὰν ἠνθίζει νύκτωρ, τό-
 τε σύχεσθαι τὸν ποιητὴν, τῷ βίβ τὸ τέλος αὐτῶ μνη-
 κνύσθαι, θείας ἐπιπλύσεως σύμβολον. παρὰ γὰρ
 θεῶν τὸν βίον καὶ τὸ σώζεσθαι ἀξιοῦν εἰθίσμεθα, ὃ
 πρὸς ἀνθρώπων, ἢ γοῦ ἐρυθραία πρὸς τὸν θεόν· τί
 δὴ μοι, φησὶν, ἰὸ δεσπότης, τὴν τῆς μαρτύρας ἐπι-
 στήψεις ἀνάγκην, καὶ ἔχι μάλλον ὑπὸ τῆς γῆς με-
 τέωρον ἀεθῆσαν διαφυλάτεις, ἀχρὶ τῆς μηχανισ-
 τῆτος οὗς ἐλπίσεως ἡμέρας; ὁ δὲ μαζων πρὸς τοῖς
 ἐρημονίαις ἐπιφέρει καὶ τάδε·

S S

Αρχεο

Ἀρχεο μεδιόωρ κήρῶν τὴν κντέρα μεθὺν
 γνωρίσει, ἢ γὰρ σε φέρει πολλὰς λυθάβχτας,
 Σοὶ δὲ γονεῖς ἢ πάμπαν ἐφημέριοι ἐγέλασαν,
 Οὐδ' ἦψω λεχέωρ, ἔδ' ἐγνωσ δαῖτα θάλασσαν.

ὡς γὰρ αὐτὸς πρὸς τούτοις γονεῖς ἐμεδίωσσαν,
 μὴ γὰρ αὐτῶν θεός, ἀποιοις διύαμις, καὶ ἀρχιμά-
 τιστος μὲν, ἐν περιχρησῆ ἢ ἄλλωρ, ἐν ἀνθρώπινω
 ἢ σώματος, λείψον ἢ ἀπειρον, τίς ὑποῖδον ὅτι ἀ-
 γιου πνεύμα; ποία ἢ ἐπιθυμία, ἐφείσ τε ἐν τῇ τῷ
 ἀγαθῷ διαθέσει, ἢ πᾶντα ἐφίονται, τί δ' ὅπως ποι-
 νορ σοφία τε καὶ ἡσυχία, ἀλλὰ ταῦτα ἐφείδω λέγειν
 τοῖς ἀνθρώπινω τινά * οἱ ἢ τὴν ψυχὴν αὐτῶν
 καθαρῶν ἀπὸ παντὸς καυῆ ἐργα γε καὶ ῥήματα
 παρὰ σισυάβωρ.

DE SIBYLLIS, CLEMENTIS
 sententia ex ἑρωμάτων libris.

Clemens in Protreptico, de uatib. uerba faciens,
 quib. Mosen aetate praefert, de Sibylla Phrygia sic
 scribit: καὶ ἔτι γε μόνος ἔτος, ἀλλὰ ἢ ἢ Σιβυλλὰ Ορ-
 φέως παλαιότερα, λέγεσθαι γὰρ ἢ περὶ τῶν ἐπιθυμίας
 αὐτῆς, ἢ περὶ τῶν χυσμῶν τῶν κατὰ πνεύματος μένων
 ἐκείνης ἔναι, λόγοι πλῆθους, φρυγίαν τε δασυρ κενεῖν ἔναι
 ἀρτεμιρ, ἢ ταῦτ' ἐν παραγενομένω ἐς δειλφῶς ἔναι,
 Ὡ δειλφοὶ θοράσσοντες ἐπιβόλῃ ἀπόλλωνος,
 Ἦλθον ἐγὼ χηῖσσα Διὸς νόου αἰγιόχοιο
 Αὐτοκατηγνήτω κελωμὲν ἀπόλλωνος,

ἔστι ἢ καὶ ἄλλη ἐρυσθαῖα, ἢ σοφίην καθαρῶν,
 βέβηκται τούτων ἢ γαυκείδης ὁ ποιητῆς, ἐν τῷ
 πόρῳ

Incipe parue puer risu cognoscere matrem:

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

Incipe parue puer: cui non risere parentes,

Nec Deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

Quomodo siquidem huic risere parentes? Deus enim illorum potentia est, sine qualitate, nec figuram habet: nec in reliquis circumscribitur, neque corpore est humano. Spiritum uero sanctum quis ignorat, expertem esse thalami? Qualis uero concupiscentia, & quale desiderium est in specie boni, quod omnia expetunt? Quid omnino commercij est sapientiae ac uoluptati? Sed permittantur ista dicere, qui humanitatis non sunt affecti, sed animum suum ab omni malo opere & uerbo repurgare satagunt.

Clementis sententia de Sibyllinis.

Neq; uero solus hic, sed & Sibylla Orpheo fuit antiquior. Traditur enim & de nomine eius, & de oraculis, quae eius esse perhibentur. quorum sunt libri complures: eamq; fuisse Phrygiam, nomine Dianam, quae Delphos profecta sic cecinerit:

O Delphi, quibus est numen iaculator Apollo,
Veni ego, quod dicam mentem Iouis armipotentis.
Frater Apollo mihi, sed cui succenseo fratri.

Est & alia Erythraea, Herophila uocata. Meminit earum Heraclides Ponticus, in opere

opere de Oraculis. Omitto Aegyptiam, & Italiam,
quæ Romæ habitavit, cuius filius fuit Euander,
is qui Romæ sanum condidit, quod
Lupercum nuncu=
patur.

FINIS.

Iudicium.

285

Ἐὰν δὲ τὴν Αἰγυπτίαν καὶ τὴν Ἰσρα
ἴδῃς, ἢ τὸ ἐν Ῥώμῃ ἔψησον, ἢς υἱὸς ἀνδρός, ὁ τὸ ἐν
Ῥώμῃ τῷ πανὸς ἰσθρὸν τὸ λατέριον
καλύμνον ἤϊσας.

τέλος.